

Poesi från hemtjänsten

*Du kallar mig samariten
det är okej
det värmer
för du har "också jobbat som hemsamarit"
://
Så du förstår hur jag har det
du och jag
samariterna*

Där har ni mig. Det längsta, och länge det absolut trivsammaste jobb jag haft var som hemsamarit. Jag tror vi kallades så, men de som verkligen får finna sig i ständigt nya epitet är ju vårdragarna, som i boken kallas "brukarna" – jag själv kallas i linje med tiden "kund". För nu är det omvänt; undertecknad har hemtjänst, ännu inte fyllda 60 (av skäl som faller utanför detta sammanhang).

Det är bara att konstatera, värmländska Hagfors har fått sin andra stora dotter (efter allas vår Monica Z) – undersköterskan och poeten Frida Turander. Hon skrev 2021 boken *Äldreboendet Solrosen – en hemskt orolig historia*. Årets *Dikter från Hemtjänsten* är på sätt och vis också en "hemskt orolig" historia. Då jag som ung, osäker man själv arbetade på ett äldreboende i ett hett men iskallt Stockholm en sommar på 80-talet blev jag traumatiserad för livet. Detta är sanning och säger något om dödens alltför utdraget plågsamma väntrum, som våra äldsta kan tvingas vistas i.

Hemtjänsten i en småstad var en svalkande bris i jämförelse (det vill säga innan den så kallade "Ädel" -reformen -92). Nu vittnar Frida Turander med gränslös värme, förtvivlan och humor om hur det ser ut idag – men inte primärt snaskande i elände.

Såna här bekännelser i prosa- eller poesiformat står i en

tradition skildringar från yrkesverksamma som i statusmening är längst ner på botten men som har byggt och bygger vår – tidigare – världsberömda "välfärdsstat", vårt gamla folkhem. Fast från baksidan. I lön, utbrändhet (13, 3 % sjukskrivningar), stress eller bara rent fysiskt, psykiskt tärande. Det kan vara från verkstadsgolvet eller som i **Maja Ekelöfs Rapport från en skurhink** (1970), som blev en världssuccé

Det finns en fem – sex kategorier av poem här. De tragiska. De primärt humoristiska. De mittemellan – tragikomiska. Skildringar rakt av och möjligen de som mer kan liknas vid journalanteckningar eller prosaiska rapporter från en arbetsdag. De sistnämnda är de är de enda jag är lite tveksam till, som dikter betraktade.

Såsom själv fuskande med poesi kan jag förstås ifrågasätta; Behövdes den upprepningen? Hade hon kunnat stryka den sista raden/stycket? Men det är njugga randmärkningsar, för även om Frida Turander är undersköterska, har hon kommit långt som poet.

Som veteran; Herregud vad mycket igenkänning! Profylax, depotplåster, levercirros, suprapubeskateter. Rullstolsvåg, rondskål, prontosan. Abs, mepilex och... inkontinensskydd (gud förbjude ordet "blöja"!). Eller vad sägs om koagulationsaktivator?

Och så fraser som "lukten av ammoniak" och deviser som "*personlig men inte privat*" (jojo). Den enligt min erfarenhet besläktade men tveksamma *tystnadsplikten*. När hon nämner mottot "*inte god, endast skälig omsorg*", kan man ana en sarkastisk underton, uppåt. Den behövs. Men i övrigt finns alla dessa detaljer med, huvudsakligen för att skildra "uskans" vardag, med ousinlig värme och empati gentemot brukaren.

Här finns så många karaktärer; Den arma – kanske fördömda –

enhetschefen som får en hastigt döende brukare på halsen och måste "trolla med knäna" för att få fram extravak i några dygn. Jag antar att hon gråter av lättnad när det är över, extravak är varje läkares och chefs mardröm.

De dråpliga, befriande distanserade dikterna; Som till exempel när diktarjaget stressad pulsar fram genom snön, långt kvar till lokalen, och är så inåt skogen kissnödig så hon måste sätta sig på huk i ett moddigt dike (eller en blomster-rabatt) och stresskissa, alltmedan;

nog fan kommer det en bil

Hej hej

Här sitter jag och har behov

Det skulle behövas dubbelt utrymme för att nämna allt välkänt. Som ett uppdukat kakbord fast man är proppmätt. Och sånt man sluppit, de snuskiga inviterna; Mannen som bajsat ner sig i sängen men bjuder henne att "krypa ner i den uppvärmda halmen". Komik och ångest på samma gång.

Jag kan inte sträckläsa eller skumma denna bok. Så tänkvärd, angelägen och personligt drabbande är den. Och det är så lätt att utbrista i klyschor som "viktig", "en bok för ALLA".. "Borde läsas av varenda... bla bla", Och så vidare.

Men så känner jag faktiskt; Sätt denna pärla i varje kommunpolitikerns knä. Nej, i varje riksdagsledamots. Men mest av allt, lägg den i knät på varenda kommunalkvinna med oavbrutna besparingskrav (samt artros och utbrändhet) med tjugo, trettio år inom inom vård och omsorg. För all del; ge den till varenda kämpande invandrarkille som jobbar 7 – 22 fem dagar i veckan, utan språkkunskaper eller erfarenhet. Som får ta skit från oss "kunder" när tålamodet brister. Låt dom se – ni är sedda, det finns fler som delar era erfarenheter.

Ibland kan man ana en bitterhet eller frustration över att så förtvivlat vilja ge mer stöd, parad med denna tidsjakt, "stressfältet i magen".

Det här korta citatet kanske belyser något:

*Värker i ryggen och knäna
får hjälpa mina egna ben att komma i och ur
kommunbilen*

://:

50 är det nya 30

jo tjena

inte för oss utanför kontoret

Måste det vara så här? Måste det bli värre innan det kan bli bättre?

Att Frida Turander under dessa omständigheter ändå ger läsaren en känsla av att hon trots allt *älskar* sina brukare är inte så litet gripande. Jag kan varken förstå eller känna igen att bitterheten aldrig riktas mot de hon hjälper. Det är så vanligt att prata skit och gnälla om en jobbig, krävande kund.

För mig, den dikt som svider och drabbar mig svårast är den om mannen som började på "verket" efter sju års grundskola, slet ett helt liv, men;

du har inga anhöriga

det blev inte så, ingen fru

inga barn

Tänk så lätt ett mänskoliv som helhet förpassas till en parentes, där det enda av värde som överlever honom är guldklockan (och möjligen hans stolthet över den).

Denna läsning lär mig om mig själv. Hur jag spelade en roll som samarit. Hur de som hjälper mig nu kan betrakta mig, och hur de agerar som proffs, inte fullt ut sig själva. Och hur jag måste bemöta dem med respekt.

Frida Turander har sett till att hon inte blir en parentes.

Pär Widmark

Dikter från hemtjänsten

Frida Turander

Books on Demand

